

การจัดการของเสียอันตรายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

People Participation in Hazardous Waste Management in Pa-payom District, Phatthalung Province

โสสมศิริ เดชารัตน์^{1*}

Somsiri Decharat^{1*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการขยะอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอันตรายของชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาประกอบด้วยผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อม 13 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนจำนวน 253 คนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติร้อยละ และค่าเฉลี่ย สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจะวิเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความพร้อมด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอันตรายในระดับครัวเรือน ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.84) และร้อยละ 38.24 มีการคัดแยกขยะอันตรายจากขยะทั่วไป ดังนั้นผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายการจัดการของเสียอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการขยะอันตราย การมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research is a survey research aimed to study the hazardous waste management processes of local administrative organization and community participation towards hazardous waste management of population. The samples of this study were sixteen staff who had responsibility in environmental work and 253 residence in the communities in Pa-payom district, Phatthalung province. These were purposive sampling. The data was collected from the residences by using questionnaire and then analyzed by using percentage and mean. The qualitative data was analyzed by content analysis and descriptive writing. The research results found that the people had the readiness to participate in community hazardous waste management at moderate level (average 2.84) and 38.24 percent were hazardous waste separation from the general waste. Therefore, the results can be used as guidelines in the formulation of policies, planning and management of hazardous waste, of local governments in the following areas.

Keywords: Hazardous Waste Management, Participation, Local Administrative Organization

¹ ผศ.ดร., สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง 93210

¹ Asst. Prof. Dr., Department of Occupational Health and Safety, Faculty of Health and Sports Science, Thaksin University, Phatthalung, 93210

*Corresponding E-mail address: somsi_9@hotmail.com

บทนำ

ณ ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นและรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีปริมาณมากตามไปด้วย รวมทั้งขยะมูลฝอยก็มีความหลากหลายด้วยเช่นเดียวกัน รายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทย [1] ปี 2558 ระหว่างเดือนมกราคมถึงมิถุนายน โดยมีการคาดการณ์ว่าจะมีปริมาณขยะตกค้างสะสมทั่วประเทศไว้ทั้งหมด 28 ล้านตัน และเพิ่มขึ้นเป็น 30 ล้านตันหลังจากดำเนินงานจัดการขยะตกค้างสะสมได้รวม 13.2 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเป็น 15 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 50 ของปริมาณขยะตกค้างสะสมทั้งหมด สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย กำหนดให้มีการคัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจากขยะมูลฝอยทั่วไปที่ต้นทางเก็บรวบรวม ณ สถานที่เก็บรวบรวมของจังหวัดและส่งไปกำจัดยังสถานที่กำจัดที่ถูกต้องและได้รับใบอนุญาตจากทางราชการ ซึ่งผลจากการดำเนินงานของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการตั้งศูนย์รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนของจังหวัด จำนวน 83 แห่ง ครอบคลุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5,310 แห่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกิจด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้แก่ มาตรา 16 ซึ่งระบุให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเช่น การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การจัดการและการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดการให้มีและรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ [2] สำหรับหน้าที่ขององค์กรบริการส่วนจังหวัด มีหน้าที่จัดทำระบบสาธารณสุขปโภคที่เทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำไม่ได้เพราะขาดงบประมาณ การบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น เป็นต้น ในด้านการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในชุมชน ปัจจุบันมีศูนย์รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนของชุมชนแล้ว 42 แห่ง (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1,127 แห่ง) รวบรวมส่งของเสียอันตรายชุมชนเข้าสู่ศูนย์ฯ ประมาณ 250 ตัน และส่งไปกำจัดแล้วประมาณ 174 ตัน [1]

สถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยทั่วไปของจังหวัดพัทลุง พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมดมีประมาณวันละ 502 ตัน เป็นขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบล วันละ 186 ตัน ขยะจากเทศบาลตำบล วันละ 276 ตัน และจากเขตเทศบาลเมือง วันละ 40 ตัน พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดเก็บมูลฝอยและนำไปกำจัดมีจำนวน 39 แห่ง (ร้อยละ 53) ปริมาณมูลฝอยที่เก็บได้แต่ละวันประมาณ 146 ตัน ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีการจัดเก็บมีจำนวน 34 แห่ง (ร้อยละ 47) โดยจังหวัดพัทลุงมีแผนจัดการมูลฝอยทั่วไปโดยได้กำหนดพื้นที่เป็น 2 โซน คือ โซนเหนือ และโซนใต้ ซึ่งจะให้เป็นที่รองรับมูลฝอยตามพื้นที่ที่กำหนดไว้ [3] สำหรับการจัดการของเสียอันตรายคณะกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจังหวัดพัทลุง มอบหมายให้ อบจ.พัทลุงเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการของเสียอันตราย โดยมีแนวทางให้มีการเก็บรวบรวมของเสียอันตรายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการ ส่งให้ อบจ.พัทลุง เพื่อส่งไปกำจัดโดยจ้างบริษัทเอกชนในการกำจัดต่อไป [3] จากผลการศึกษาวิจัยของพิรณัฐ คิตติ และคณะ [4] เรื่องความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับหลักการทั่วไปของการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไปในระดับสูง ร้อยละ 82.5 มีทัศนคติเชิงบวกต่อวิธีการและกระบวนการในการแก้ไขปัญหาขยะอยู่ในระดับสูงร้อยละ 91.8 และมีพฤติกรรมด้านการทิ้งขยะลงถังทุกครั้ง ร้อยละ 56.5 อย่างไรก็ตามผลการศึกษาดังกล่าวพบว่าพฤติกรรมด้านการคัดแยกขยะ การนำขยะไปทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 19.6 17.2 และ 6.9 ตามลำดับและไม่มีการคัดแยกของเสียอันตรายออกจากขยะทั่วไป จากการศึกษาของบัวทิพย์ นุ่นปาน [5] เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบว่า ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และความรู้การจัดการขยะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมจัดการขยะในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 และพบว่าความคิดเห็นด้านแนวทางในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านพร้าว ด้านการเก็บขนขยะมูลฝอย พบว่า ด้านความถี่ในการเก็บขนขยะ มีความเหมาะสมแต่ควรเพิ่มความถี่ในการเก็บขนขยะในเขตชุมชนหนาแน่นให้มากขึ้น เพิ่มความถี่ในการจัดเก็บในวันหยุดราชการ และเวลาในการเก็บขนขยะเป็นเวลา 5.00 น. ในวันปกติ เพื่อลดปัญหาการจราจร ด้านเส้นทางการเก็บขนขยะพบว่ามีความเหมาะสม แต่สมควรจัดหาที่กำจัดขยะในเขตพื้นที่เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการขนส่ง และมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดการขยะอันตรายในชุมชน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิจัยที่มีศึกษาเกี่ยวกับขยะอันตรายในพื้นที่จังหวัดพัทลุงยังมีน้อย และเนื่องจากมหาวิทยาลัยทักษิณตั้งในพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ทำให้ผู้วิจัยซึ่งมีความพร้อมในด้านวิชาการ มีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องการจัดการขยะอันตรายและการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนตามนโยบาย Roadmap ของรัฐบาลที่จังหวัดพัทลุงได้นำแนวทางดังกล่าวมาใช้ในการจัดการขยะอันตราย โดยให้ความสำคัญและส่งเสริมการจัดโครงการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะอันตราย อันจะนำไปสู่การดำเนินการจัดการขยะอันตรายในชุมชนได้อย่างเหมาะสมและมีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการขยะอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอันตรายของชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอันตรายของชุมชน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่งที่อยู่ในเขตอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ คือ ประกอบด้วย

1) กลุ่มตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมจำนวน 13 คน

2) กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยในพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยทำการสุ่มและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยเจาะจงในประชากรกลุ่ม อสม. เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวได้ทำงานร่วมกับหน่วยงาน ราชการกระทรวงสาธารณสุขอยู่ก่อนแล้ว รวมทั้งมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านสุขภาพในด้านการส่งเสริมป้องกันสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งในพื้นที่มีจำนวน อสม. รวมทั้งหมด 688 คนซึ่งมีครัวเรือนกระจายจากทุกหมู่บ้าน ดังนั้น ผู้วิจัยได้คำนวณ โดยใช้สูตร Yamane [6] ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และมีความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ในครั้งนี้ 5 % ดังนั้นในการศึกษาค้างนี้จะมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนจำนวน 253 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเพื่อสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการขยะอันตรายในชุมชน จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการขยะอันตราย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอันตรายโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า ให้เลือกตอบ 4 ระดับ คือ มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อย และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจและ แบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ พิสัย (ค่าสูงสุดต่ำสุด) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การแปรผลระดับการมีส่วนร่วม
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Association) ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดย t-test, F-test, Welch test และ Pearson's Correlation

สมมติฐานการวิจัยที่ต้องการทดสอบคือ ลักษณะบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพในครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนปีที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอันตรายในชุมชน

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ผลการดำเนินการจัดการขยะอันตรายของชุมชนจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 13 คน พบว่า โดยภาพรวมประชาชนจะทำการเก็บรวบรวมขยะทั่วไปและขยะอันตรายภายในครอบครัว มารวบรวมไว้ ณ ถังบรรจุขยะที่ทาง อปท. ได้ตั้งถังขยะไว้ (ส่วนมากคือบริเวณหน้าบ้านของแต่ละครัวเรือน) หลังจากนั้นทาง อปท. จะเก็บรวบรวมขยะทั่วไปและขยะอันตรายส่งต่อไปให้กับหน่วยงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงดำเนินการกำจัดต่อไป อย่างไรก็ตามโดยภาพรวมพบว่าแม้ครัวเรือนจะมีการคัดแยกขยะอันตรายออกจากขยะทั่วไป แต่เมื่อทาง อปท. ส่งต่อเพื่อนำไปกำจัดบางส่วนก็มีการผสมกันระหว่างขยะทั่วไปและขยะอันตรายอีกครั้ง นอกจากนี้จากการคาดการณ์ของผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมของ อปท. ขยะอันตรายที่ครัวเรือนเก็บรวบรวมนั้นเป็นแค่ส่วนน้อยที่เกิดขึ้นจริงจากจำนวนทั้งหมดที่ใช้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ โทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์มือถือ ภาชนะบรรจุยาฆ่าแมลง เป็นต้น

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอันตราย จำนวน 253 คน พบว่า ร้อยละ 38.74 ไม่มีจัดการ เช่น การคัดแยกขยะมูลฝอยอันตรายออกจากขยะทั่วไป และร้อยละ 61.26 มีจัดการ เช่น การคัดแยกขยะมูลฝอยอันตรายออกจากขยะทั่วไป โดยวิธีการต่อไปนี้เป็นคือ ร้อยละ 8.30 มีการเก็บขนจัดการมูลฝอยในครัวเรือนด้วยตนเอง และร้อยละ 52.96 มีการนำขยะในครัวเรือนมัดใส่ถุงแล้วนำไปทิ้งข้างถนนให้ อปท. มาเก็บขนต่อไป (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 รูปแบบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะอันตรายของประชาชนในอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง (n = 253)

การเก็บขนมูลฝอยอันตราย	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. ไม่มีจัดการ เช่น การคัดแยกขยะมูลฝอยอันตรายออกจากขยะทั่วไป	98	38.74
2. มีจัดการ เช่น การคัดแยกขยะมูลฝอยอันตรายออกจากขยะทั่วไป	155	61.26
โดยวิธีการต่อไปนี้		
- การเก็บขนจัดการมูลฝอยในครัวเรือนด้วยตนเอง	21	8.30
- การนำขยะในครัวเรือนมัดใส่ถุงแล้วนำไปทิ้งข้างถนนให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อปท.มาเก็บขนต่อไป	134	52.96

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยอันตราย จำนวน 253 คน พบว่า การมีส่วนร่วมโดยภาพรวมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับขยะอันตรายในชุมชนอยู่ในระดับน้อย (2.48 ± 0.25) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับน้อย (1.98 ± 0.14) และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย (2.28 ± 0.18) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอันตรายของประชาชนในอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง (n = 253)

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม			(ค่าเฉลี่ย $\pm$ ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน) แปรผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา				
1. ท่านร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ขยะทั่วไป ขยะอันตรายในชุมชน	85 (33.60)	115 (45.45)	53 (20.95)	2.68 $\pm$ 0.35 ปานกลาง
2. ท่านร่วมเสนอวิธีกำจัดขยะอันตรายในชุมชน	124 (49.00)	85 (33.60)	44 (17.40)	2.48 $\pm$ 0.25 น้อย
3. ท่านร่วมสรุปปัญหาการดำเนินการจัดการขยะอันตราย ในชุมชน	128 (50.60)	81 (32.00)	44 (17.40)	2.44 $\pm$ 0.18 น้อย
4. ท่านร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินการจัดการ ขยะอันตรายในชุมชนในปีที่ผ่านมา	138 (54.54)	83 (32.81)	32 (12.65)	2.34 $\pm$ 0.23 น้อย
แปรผลภาพรวม (ค่าเฉลี่ย $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)			2.48 $\pm$ 0.25	น้อย
การมีส่วนร่วมในการวางแผน				
5. ท่านร่วมวางแผนรูปแบบการดำเนินงานการจัดการขยะ อันตรายในชุมชน	142 (56.13)	87 (34.39)	24 (9.48)	2.49 $\pm$ 0.26 น้อย
6. ท่านให้ข้อมูลของชุมชนเพื่อเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม สำหรับการจัดการขยะอันตรายในชุมชน	221 (87.35)	27 (10.67)	5 (1.98)	1.89 $\pm$ 0.19 น้อย
7. ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนแก้ไขปัญหา ส่วนร่วมการจัดการขยะอันตรายในชุมชน	210 (83.00)	38 (15.02)	5 (1.98)	1.57 $\pm$ 0.13 น้อย
แปรผลภาพรวม (ค่าเฉลี่ย $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)			1.98 $\pm$ 0.14	น้อย

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยอันตรายของประชาชนในอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง (n = 253) (ต่อ)

ข้อคำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม			(ค่าเฉลี่ย ± ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน) แปรผล
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน				
8. ท่านชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะอันตราย ในชุมชน	221 (87.35)	25 (9.88)	7 (2.77)	1.77 ± 0.19 น้อย
9. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของกิจกรรมการคัดแยก ขยะอันตรายในครัวเรือน	40 (15.81)	58 (22.92)	155 (61.27)	2.84 ± 0.20 ปานกลาง
10. ท่านร่วมเสนอความคิดเห็นในการจัดหาที่รวบรวมขยะอันตราย	218 (86.17)	20 (7.91)	15 (5.92)	2.23 ± 0.11 น้อย
แปรผลภาพรวม (ค่าเฉลี่ย ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)			2.28 ± 0.18 น้อย	

ผลการศึกษา แนวทางการส่งเสริมการจัดการขยะอันตรายของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน 3 อันดับแรก พบว่า อันดับหนึ่ง ประชาชนต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการขยะอันตรายได้มีการสร้างรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะอันตรายภายในครัวเรือน (ร้อยละ 91.30) รองลงมา ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับขยะอันตราย (ร้อยละ 82.61) และอันดับสามหน่วยงานท้องถิ่นควรมีความเข้มแข็งและควรให้ความสำคัญกับการจัดการขยะอันตราย (ร้อยละ 77.87) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการจัดการขยะอันตรายของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอป่าพะยอม

แนวทางการจัดการขยะอันตรายของชุมชน	จำนวน (คน)*	ร้อยละ	ลำดับ
ควรมีการจัดถังขยะอันตรายเพิ่มเติม	118	46.64	6
ควรมีการเก็บขนขยะอันตรายให้เป็นระบบและให้เพิ่มความถี่การเก็บขน	154	60.87	5
ควรมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับขยะอันตราย	194	77.68	4
ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับขยะอันตราย	209	82.61	2
สร้างรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะอันตรายภายในครัวเรือน	231	91.30	1
หน่วยงานท้องถิ่นควรมีความเข้มแข็งและควรให้ความสำคัญกับการจัดการ ขยะอันตรายให้มากขึ้น	197	77.87	3

จังหวัดพัทลุง (n = 253)

* สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ผลการศึกษาหาความสัมพันธ์ พบว่า ลักษณะบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอันตรายของชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชน

ตัวแปร	p-value
เพศ	0.154
อายุ	< 0.001
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	< 0.001
สถานภาพในครัวเรือน	0.127
ระดับการศึกษา	< 0.001
อาชีพ	< 0.001
รายได้	< 0.001
จำนวนปีที่อยู่อาศัย	0.550

*p < 0.05

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงยังประสบปัญหาในเรื่องการจัดการขยะอันตรายในชุมชน แม้ผลการศึกษาพบว่ามากกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรมีการคัดแยกขยะอันตรายออกจากขยะทั่วไปและส่วนมากไม่คิดว่าขยะอันตรายจะเป็นปัญหาของชุมชน เพราะคิดเห็นว่าเป็นเมื่อจัดเก็บขยะอันตรายออกไปจากครัวเรือนแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบในการจัดการขยะอันตรายต่อไป ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอันตรายจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การจัดการขยะอันตรายมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของสุรพงษ์ เล็กสมบุญ [7] ที่พบว่ากลยุทธ์การจัดการขยะชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ได้แก่ กลยุทธ์การประสานความเข้าใจ กลยุทธ์การจัดการขยะแบบครบวงจร กลยุทธ์การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและกลยุทธ์การบริหารองค์กร จากผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาอยู่ในระดับน้อยในความคิดเห็นของผู้วิจัย แม้ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการพูดคุยเรื่องประเด็นการจัดการขยะ (ระดับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นสภาพทั่วไปและรับรู้ปัญหาในการจัดการขยะ (2.68 ± 0.35) แต่รายละเอียดเนื้อหาของการประชุมจะให้น้ำหนักในประเด็นขยะทั่วไป รวมทั้งโดยภาพรวมของการจัดการขยะอันตราย แม้ระดับครัวเรือนจะมีการเก็บรวบรวมอันตราย แต่ประชาชนเข้าใจว่าหน้าที่ความรับผิดชอบหลักเป็นของหน่วยงานรัฐบาลที่ต้องจัดการขยะอันตรายต่อไป ขณะเดียวกันผลการศึกษา พบว่า ประชาชนยังได้รับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์น้อยในการจัดทำแผนร่างเทศบัญญัติของเทศบาลเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชน จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อยด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของกุลวดี เถนว่อง [8] ที่ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสามอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน พบว่า มีส่วนร่วมน้อยมากสาเหตุสำคัญเพราะ ขาดการประชาสัมพันธ์ และประสานงานจากหน่วยงานท้องถิ่น หัวหน้าชุมชน นิติหมู่บ้าน ทำให้ขาดความเข้าใจ และการรับรู้ การยอมรับของคนในชุมชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม จากผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย จึงส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อยด้วย (1.98 ± 0.14) แม้ในบางประเด็นย่อยในหัวข้อการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของกิจกรรมการคัดแยกขยะอันตรายในครัวเรือน ประชาชนจะมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (2.84 ± 0.20) ตามลำดับ

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการขยะอันตรายของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีประสิทธิภาพได้ ประชาชนต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการขยะอันตรายได้มีการสร้างรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะอันตรายภายในครัวเรือน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุสงวน รักหน้าที่ [9] ที่ได้ศึกษาเรื่องความรู้ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการแพทย์ด้านแนวทางการจัดการของเสียอันตรายในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยรัฐ ที่พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมการจัดการขยะอันตรายจะมีประสิทธิภาพดีจะต้องการประชาสัมพันธ์และสร้างรูปแบบกิจกรรม รวมทั้งควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอันตรายของชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของ บุญจง ขาวสิทธิวิทย์ [10] ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยชุมชนในเขตยานนาวา ที่พบว่าลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชน

ข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยครั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต้องเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ประชาชนในพื้นที่อำเภอป่าพะยอมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะอันตรายในชุมชนให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เช่น การเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับขยะอันตราย การสร้างแรงจูงใจในการรวบรวมเก็บขยะอันตรายในครัวเรือน เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การจัดการของเสียอันตรายในพื้นที่อย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินจากมหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปี งบประมาณพ.ศ. 2561 ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ สำหรับการสนับสนุนให้โครงการวิจัยบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- [1] Pollution Control Department, Ministry of Natural Resources and Environment. (2015). **The Pollution Situation in Thailand between January and June 2015** (Online). Retrieved 2 May 2017, from http://infofile.pcd.go.th/mgt/ThailandPollut2558_Form.pdf?CFID=3215408&CFTOKEN.
- [2] Poboon, C. (2008). "Local Governments with Good Solid Waste Management: A Case Study of Thepkrasattri Municipality", **Journal of Environmental Management**. 4(1), 27-65.
- [3] Phatthalung Provincial Public Health Office. (2016). **Reported Operating Results Indicators, According to the Official, the Annual Operating Budget, Area 12, Phatthalung Province, 2016** (Online). Retrieved 2 May 2017, from <http://203.157.229.18/report57/index.php>.
- [4] Kiddee, P., Kaewwong, A. and Pukngam, S. (2004). "Knowledge Attitude and Behavior on Solid Waste Management of People in Amphure Pa-phayom, Phattalung Province", **Full Reported**. Thaksin University Research Institute. Phatthalung Province.
- [5] Nunpan, B. (2013). **Participation of Community Garbage Management in Ban-Phrao Municipality, Pa-Phayom, Phatthalung Province**. Master Thesis. Thaksin University.
- [6] Yamane, Taro. (1967). **Statistics: An Introductory Analysis**. 2nd Ed., New York: Harper and Row.

- [7] Leksomboon, S. (2014). “The Strategies for Community Solid Waste Management by using the People Participation in Muang Kalasin Municipality”, **MBA-KKU Journal**. 7(1), 125-146.
- [8] ThungWong, K. (2011) “Public of the Community Participation towards Solid Waste Management of Khlong Sam Administration Organization in Khlong Luang Sub-District, Pathum-Thani Province”, **EAU-Heritage Journal**. 5(2), 71-76.
- [9] Ruknatee, S. (2012). “Knowledge, Attitude and Participation of Medical Staffs in Hazardous Waste Management Guideline in the State University’s Hospital”, In **The 4th Annual Northeast Pharmacy Research Conference**. February 11-12, 2012, Pharmacy Profession in Harmony” Faculty of Pharmaceutical Sciences. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- [10] Chawsittiwong, B. (2011). “Correlated Factors of Public Participation in Solid Waste Recycling: A Case Study of Yannava and Bangkapi Districts”, **Journal of Social Development**. 13(1), 33-58.